

cultus en van positieve kennis, de ruime verscheidenheid dus in een werkje dat ouderen verrijkend en jongeren vernieuwend moet voorkomen. Em. Janssen

KEULERS, Dr. Jos., De boeken van het Nieuwe Testament. — J. J. Romen en Zonen, Roermond en Maaseik, 7 delen, 1950-1956.

Toen de eerste druk van dit werk verscheen, in 1936-1942, kon men er gerust van zeggen dat het in een behoefte voorzagen. De tijd heeft intussen allerminst stil gestaan. Wat in de vooroorlogse jaren nog als zeer bevredigend kon gelden, is dat nu niet meer. Nieuwe religieuze bezinning, en niet het minst de overal oplevende Bijbelse belangstelling der leken, stellen thans geheel andere eisen. In de vooroorlogse jaren, toen Keulers zich als eerste in de vaderlandse Katholieke gemeenschap aan een dergelijk werk zette, was het te begrijpen dat zijn opzet iets tweeslachtigs kreeg. Het hele terrein lag braak; hij moest schrijven voor allen. Zonder een strikt wetenschappelijk commentaar te willen of kunnen geven, hoopte hij toch ook de vakgenoten van dienst te kunnen zijn en raakte daartoe, noodgedwongen oppervlakkig, een menigte speciale vraagstukken aan. Van de andere kant wilde het werk uitdrukkelijk niet minder een praktisch commentaar zijn en ten dienste staan aan predikant en catecheet, ja zelfs aan de ontwikkelde leek. Deze twee preoccupaties verdroegen zich slecht met elkaar. Waar velen thans naar uitzien is een commentaar zoals er sinds de oorlog in het buitenland wel verschenen zijn: een commentaar dat met vermindering van overbelasting door apologetisch verweer en allerlei schoolse discussies, zich vooral zou toeleggen op de beknopte, positieve uitleg van de tekst en die deze vooral in zijn religieuze betekenis nader zou trachten te brengen tot de hedendaagse Bijbellezer. Maar alle onbevredigdheid die men bij deze heruitgave kan gevoelen, neemt toch niet weg dat op een wezenlijk punt de situatie nog dezelfde is als in de vooroorlogse jaren: nog steeds is Keulers onze enige Katholieke Nederlandse commentaar op het Nieuwe Testament. Een nieuwe, modern opgezette commentaar op het Oude Testament is aan het verschijnen, maar vordert langzaam; een nieuwe vertaling-met-aantekeningen van het Nieuwe Testament is al sinds jaren aangekondigd maar nog steeds niet verschenen; menselijkerwijze gesproken mogen we dus verwachten, dat Keulers'

werk nog de nodige jaren lang dienst zal blijven doen. Erkend moet dus worden, dat deze nieuwe druk wel degelijk opportuun was; hij voorziet nog steeds in een behoefte. Liever dan het werk te vergelijken met soortgenoten in het buitenland, of met eigen wensen, lijkt het dan ook realistischer deze uitgave op haar eigen kwaliteiten te waarderen. We hebben hier niet te doen met een onveranderde heruitgave van de eerste druk, maar wel degelijk met een nieuwe bewerking, waarvan de resultaten overal voelbaar zijn. De onvermoeibare schrijver is zich zeker wel bewust geweest van de richting waarin hij moest werken, en naar vermogen heeft hij getracht de nodige verbeteringen aan te brengen. De al te grote breedvoerigheid, die door vele critici aan zijn eerste druk verweten was, heeft hij door grotere beknoptheid getracht te vermijden. Dit is enkel winst; met recht heeft de Schr. vooral daar geschrapt, waar gepolemiseerd werd tegen vaak allang vergeten rationalistische fantasieën. De ruimte, die door dergelijke inkortingen vrij gekomen is, wordt gedeeltelijk benut om dieper in te gaan op de religieuze en theologische betekenis der teksten; met recht mag de Schr. dan ook in zijn voorwoord verklaren: „De omvang is kleiner, maar de inhoud is eerder toe- dan afgenomen”. En het doel, dat de Schr. reeds bij de eerste druk voor ogen stond, om ook predikanten en catecheten hulp te bieden, wordt zodoende dichter benaderd. Verder is ook weer in ruime mate rekening gehouden met nieuwere literatuur, wat b.v. in een boek als de Handelingen der Apostelen duidelijk merkbaar is; de literatuuropgaven zijn overal tot de laatste jaren bijgewerkt. Alles bijeen mag men zeggen, dat deze nieuwe bewerking weliswaar niet de radicale omwerking is die nodig zou zijn om er een werkelijk moderne commentaar van te maken; de opzet is over het geheel onveranderd gebleven. Zulk een omwerking zou ook wel nauwelijks het werk kunnen zijn van één man. Toch dient te worden erkend, dat de verbeteringen die zijn aangebracht, aanzienlijk zijn. Ook de uitgever heeft zijn best gedaan en het uiterlijk voorkomen van het werk is boven alle lof verheven. P. Ahsmann

BERTRAND, S.M.M., Drs. J., Nieuwtestamentisch woordenboek. — N.V. Drukkerij De Spaarnestad, Haarlem, 208 pp., geïll., f 6.90.

Dit boekje wil de gemiddelde Bijbellezer te hulp komen. Hij zoekte er niet in een